

ры (народнае жыллё, гаспадарка, народная кулінарыя, рамёствы, традыцыйнае адзенне, амуніцыя і ўзбраенне беларускага войска, шляхі і сродкі зносін), чапвертая -- народнаму быту і духоўнай культуры (сям'я і сямейны быт, народныя веды, беларускія кірмашы). Асобныя тэмы адводзяцца рэгіянальнаму агляду народнай культуры і падрыхтоўцы да этнаграфічнай экспедыцыі, метадыцы палявых даследаванняў.

Змест выкладання курса этнаграфіі, які прадугледжвае дадзеная праграма, сарыентаваны на бліжэйшую перспектыву і рэалізаваны на 70 гадзін лекцыйных і столькі ж семінарскіх і практычных заняткаў. У залежнасці ад спецыялізацыі студэнтаў выкладчыку даецца магчымасць вар'іраваць тэматыку і пагадзінны расклад заняткаў у межах дадзенай праграмы. У прыватнасці, на факультэце бібліягэчна-інфармацыйных сістэм варта прадугледзець большую колькасць гадзін на вывучэнне гістарыяграфіі пшталікіх прац па этнаграфіі і нацыянальнай культуры, на факультэце культуралогіі па спецыяльнасці "рэжысура народнага свята" ці "арганізацыя мастацкай творчасці" большай колькасці гадзін патрабуе вывучэнне народнага адзення і абрадавай атрыбутыкі, традыцыйнага інтэр'ера і беларускага кірмашу, а па спецыяльнасці "народныя промыслы" больш увагі неабходна ўдзяліць вывучэнню адпаведна промыслаў і рамёстваў.

У кожнай тэме вылучаюцца асноўныя пытанні, якія з'яўляюцца ключавымі для разумення ўсёй тэмы і ўсведамлення важнейшых тэарэтычных пытанняў, якія тут разглядаюцца. У далейшым разам з удасканаленнем сістэмы выкладання і стабілізацыяй вучэбных планаў стане мэтазгодным складанне дзвюх ці больш вучэбных праграм па этнаграфіі ў залежнасці ад профілю спецыяльнасці з больш дэталізаваным зместам тэм, іх пагадзінным размеркаваннем і адпаведным метадычным апаратам.

Асобай увагі заслугоўвае тэматыка курса-вых і дыпломных работ. У беларускай этнаграфіі больш-менш асвоеным з'яўляецца толькі верхні тонкі пласт народнай культуры, даступны непасрэднаму палявому вывучэнню. Вялікі аб'ём першакрыніц: археалагічных, іканаграфічных, летапісных, архіўных, матэрыялаў, помнікаў сярэдневяковага права, феадальных інвентароў, разнастайных музейных калекцый (многія з іх знаходзяцца за межамі Беларусі) -- пакуль што не ўведзены ў навуковы абарот. Менавіта беларуская традыцыйная

культура з'яўляецца багацейшай скарбніцай народнай мудрасці і дае шырокае поле дзейнасці для русліўцаў-збіральнікаў і маладых даследчыкаў.

Бібліяграфічны спіс літаратуры да праграмы ўключае галоўным чынам манаграфічныя работы, апублікаваныя на працягу некалькіх апошніх дзесяцігоддзяў, якія маюцца ў бібліятэках Мінска і абласных гарадоў рэспублікі. Разам з тым у спіс увайшлі каштоўныя працы па беларускай этнаграфіі і краязнаўству, выдаленыя ў XIX-пачатку XX ст. Варта звярнуць увагу і на пшталікія даволі цікавыя навуковыя і навукова-папулярныя артыкулы, якія не ўвайшлі ў спіс і якія больш зручна даць у рабочых распрацоўках да кожнай тэмы. Такія працы ў вялікай колькасці публікуюцца ў апошнія гады на старонках часопісаў "Спадчына", "Беларускі гістарычны часопіс", "Беларуская мінуўшчына", "Беларусь", "Мастацтва Беларусі", "Польмя", "Нёман", а таксама газет "Літаратура і мастацтва", "Наша ніва", "Наша слова", "Голас Радзімы", "Культура", "Звязда", "Народная газета" і інш.

Ступакова В.Я.,
выкладчык

ІНТЭНСІФІКАЦЫЯ ПРАЦЭСУ НАВУЧАННЯ ЗАМЕЖНЫМ МОВАМ І ВЫКАРЫСТАННЕ СУЧАСНЫХ ТЭХНІЧНЫХ СРОДКАЎ

Пашырэнне міжнародных сувязяў нашай рэспублікі з іншымі краінамі, умацаванне непасрэдных кантактаў паміж людзьмі розных нацыянальнасцей паставілі новыя мэты і задачы навучання замежным мовам у вышэйшых навучальных установах. Адна з важнейшых задач навучання ў сучасны перыяд - практычнае валоданне замежнай мовай пры ажыццяўленні міжнародных кантактаў. Дасягнуць гэтай мэты пры абмежаванай, зусім недастатковай колькасці вучэбных гадзін, адведзеных на вывучэнне замежнай мовы, можна пры інтэнсіфікацыі працэсу навучання. Важнас месца ў гэтым працэсе належыць сучасным тэхнічным сродкам навучання: спецыяльным лінгафонным кабінетам, дыя- і кінапраектарам, відэамагнітафонам і камп'ютэрам.

Выкарыстанне гэтых тэхнічных сродкаў дазваляе значна павысіць эфектыўнасць навучальнага працэсу, стымуляваць і кантраляваць працу кожнага студэнта на занятках, зрабіць навучанне наглядным, набліжаным да рэальнай сітуацыі кантактаў на замежнай мове.

Методыка работы ў лінгафонным кабінэце (ЛФК) ужо даволі добра вывучана. Неабходна адзначыць, што выкарыстанне ЛФК дазваляе ў некалькі разоў павялічыць час вусна-моўнай дзейнасці кожнага навучэнца, арганізаваць фронтальную работу выкладчыка з усёй групай і кантроль за выкананнем задання студэнтамі, не перапыняючы іх работу. ЛФК можа з поспехам выкарыстоўвацца ў навучанні ўсім відам моўнай дзейнасці і аспектам мовы.

Работа з дыяфільмамі і слайдамі ўключае тры этапы: пераддэманстрацыйны, дэманстрацыйны і паслядэманстрацыйны. На пераддэманстрацыйным этапе здымаюцца моўныя цяжкасці ва ўспрыманні тэксту да прагляду дыяфільма, уведзяцца і замацоўваюцца новыя словы, паўтарасца неабходны граматычны матэрыял. На этапе дэманстрацыі, у залежнасці ад падрыхтоўкі навучэнцаў, можна рэгуляваць як тэмп чытання тэксту, так і працягласць дэманстрацыі кадраў. Мэтазгодна даваць на дошцы моўныя апоры ў выглядзе ключавых слоў. Правярць разуменне зместу дыяфільма можна пры дапамозе практыкаванняў на пытанні і адказы, пераказу зместу асобных кадраў альбо ўсяго фільма. Работа над дыяфільмам можа быць завершана яго агучваннем у ролях, тэматычнымі маналагічнымі выказваннямі па яго зместу, вуснымі альбо пісьмовымі сачыненнямі па тэме фільма.

У апошні час у навучальным працэсе пачалі выкарыстоўвацца такія тэхнічныя сродкі, як відэамагнітафоны і камп'ютэры. Відэазапіс дазваляе стварыць у навучанні дынамічную агучваную нагляднасць, дае аператыўную аўдыёвізуальную апору актывізацыі моўнай дзейнасці на занятках. Вучэбныя відэакліпы могуць выкарыстоўвацца для ілюстравання моўнага матэрыялу, стварэння праблемных, сюжэтных, сцэнарных сітуацый, знаёмства з лінгвакраіназнаўчымі рэаліямі і г.д. Асобую каштоўнасць маюць відэазапісы, падрыхтаваныя навучэнцамі і выкладчыкам. Аднак такія запісы патрабуюць вялікай падрыхтоўчай работы: падбор сітуацыі, сюжэта, сцэнарыя, адбор і зважанае моўнага матэрыялу і інш. Гэта можа быць экскурсія па горадзе ці музеі, спектакль на замежнай мове, дыскусія, абмеркаванне

якіх-небудзь праблем і г.д. На этапе вучэбнай работы з відэазапісам можа выкарыстоўвацца тая ж методыка, што і пры рабоце з дыя- і кінафільмамі.

Камп'ютэр з'ўляецца выдатным і вельмі эфектыўным сродкам арганізацыі самастойнай работы навучэнцаў, асабліва ў працэсе трэніровачных практыкаванняў з моўным матэрыялам. Гэтым вызначаецца і тып заданняў пры рабоце з камп'ютэрам:

- 1) практыкаванні па запаўненне пропускаў;
- 2) практыкаванні для самакантролю на валоданні лексікай;
- 3) тэстыраванне з выбарам аднаго правільнага адказу з серыі магчымых;
- 4) дыялог з камп'ютэрам у выглядзе адказу на пытанні з наступным кантролем.

Грынчык М.М.,
докт.філал.наук,
прафесар

КУРС ГІСТОРЫІ ЛІТАРАТУРЫ У СІСТЭМЕ Вывучэння КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ НАРОДА

Калі зыходзіць з найбольш апрабаванага гэзіса аб маральна-этычнай аснове духоўнай культуры і чалавечай шывілізацыі наогул, то відавочна, што першаступенная роля належыць тут мастацкай літаратуры. Менавіта ў літаратуры фарміруюцца найбольш узніслыя і даходлівыя жыццёвыя ідэалы, найбольш каштоўныя і трывалыя рысы нацыянальнага менталітэту.

Вось чаму вывучэнне курса гісторыі роднай літаратуры ў сучасных умовах набывае асаблівае значэнне. У першую чаргу неабходна ўлічваць яе непарыўную сувязь з вуснапаэтычнай творчасцю, а таксама з дэмакратычнымі традыцыямі сусветнай літаратуры, якая сінтэзуе вышэйшыя гуманітарныя здабыткі іншых, у першую чаргу славянскіх літаратур. Пагэтаму ўся сістэма выкладання гісторыі нацыянальнай літаратуры ў ВНУ павінна быць цесна скаардынавана з вучэбнымі праграмамі адпаведных гуманітарных курсаў і дысцыплін.

Па сутнасці выкладанне курса гісторыі беларускай літаратуры, як і мовы, павінна весціся ў кантэксце аналагічных ці блізкіх працэсаў